

мениваться новостями и мнениями, обучаться, заниматься покупками, играть, развлекаться и т. д.

Наконец, колоссальный объем транслируемых знаний возвращает современному медиа их во многом утраченную ранее стратегическую миссию социальных менеджеров. Эта миссия состоит в генерировании информации об информации: поиске данных, их интерпретации, фильтрации и анализе, а также в распространении информации по доступным каналам.

Подобный коммуникационный сценарий для современных медиа можно воспринимать через переосмысление изменений в их характере и их роли в коммуникациях, но также как возможность по-иному посмотреть на решение многих профессиональных проблем и вопросов академической подготовки специалистов.

Библиографические ссылки

1. Orihuela, Jose Luis The 10 new paradigms of communication in the digital age. – URL: <https://medium.com/@jlori/the-10-new-paradigms-of-communication-in-the-digital-age-7b7cc9cb4bfb>.

КАМУНІКАТЫЎНЫ АСПЕКТ ПУБЛІЦЫСТЫЧНАГА ТЭКСТУ

Таццяна Старасценка

*Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт
імя Максіма Танка, Беларусь*

Для публіцыстычнага стылю характэрна наяўнасць функцыі ўздзеяння, якая садзейнічае ўстанаўленню кантакту паміж аўтарам і чытачом. Рэалізацыя такога кантакту, як зазначае П. П. Жаўняровіч, адбываецца праз адпаведныя сродкі – словы-дэйктыкі, лексемы, што выражаюць персуазыўнасць і аўтарызацыю, рытарычныя фігуры і тропы [2, с. 49–76]. Аднак эмацыянальнасці і выразнасці публіцыстычнага тэксту спрыяе таксама інтэртэкстуальнасць. На думку І. У. Арнольд, кожны выпадак тэкставага ўключэння заўсёды дае некаторы сэнсавы выбух – павелічэнне экспрэсіўнасці [1, с. 368]. Гэта, безумоўна, павышае чытацкую ўвагу да зместу матэрыялу. Аднак неабходна памятаць, што камунікатыўны аспект публіцыстыкі ў многім залежыць ад жанру. Параўнаем, для прыкладу, два тэксты, узятыя з газеты «Звязда».

На пасяджэнні Прэзідыума Саўміна таксама абмеркавалі работу Дзяржаўнага камітэта па навуцы і тэхналогіях і іншых рэспубліканскіх і

мясцовых органаў дзяржкіравання, якія выкарыстоўваюць сродкі інавацыйных фондаў у 2017 г. Фарміраваўся план па выдаткаванні рэсурсаў на наступны год.

Як адзначыў Андрэй Кабякоў, вынікі працы за 2013–2015 гг. паказалі, што трэба ўдасканальваць механізмы фарміравання і выкарыстання сродкаў інавацыйных фондаў. Для гэтага ўжылі новы падыход, накіраваны на комплексны пераход ад галіновага выкарыстання гэтых сродкаў да агульнадзяржаўнага (І. Крыжэвіч. «Звязда», 1 лістапада 2017 г.).

Прыведзены ўрывак сведчыць пра перавагу інфармацыйнай функцыі над функцыяй уздзеяння. Моўныя сродкі ў многім набліжаюць тэкст да афіцыйнага стылю: словы ўжываюцца толькі ў прамым значэнні, выкарыстаны аддзяслёныя назоўнікі. Праз такую форму падачы матэрыялу аўтар выказвае не асабістае меркаванне, а толькі перадае факты, для чаго і выбраны моўныя формы адасаблення ад свайго тэксту.

Надзея Дрындрыжык вядзе асабістую рубрыку ў «Звяздзе», яе матэрыялы вызначаюцца цікавымі назіраннямі над жыццём у яго розных праявах. Зразумела, што такія артыкулы маюць выразнага суб'екта аповеду, абазначанага формай займенніка 1-й асобы адзіночнага ліку, разнастайнымі сродкамі наладжвання дыялогу з чытачом, які такім чынам запрашаецца да судумання і сутворчасці. У гэтым і заключаецца каштоўнасць публіцыстычнага тэксту – зацікавіць рэцыпіента праз адметнае слова. У чым жа спецыфіка такога слова? Разгледзім наступны прыклад.

Ужо не першы раз лаўлю сябе на думцы, што большасць людзей чамусьці рэдка ставяць сябе на месца іншых. Хоць ва ўсіх рэлігіях ёсць такая фраза: «Не рабі іншаму таго, чаго не хочаш сабе». Якраз пра гэта, яшчэ да таго, як выйшці замуж, я размаўляла з адной мудрай сямейнай парай. Мы ехалі ў адным купэ з Мінска да Санкт-Пецярбурга. Я ўсю дарогу з захапленнем назірала, з якой непадробнай пяшчотай і клопатам яны ставіліся адзін да аднаго! Менавіта Людміла Іванаўна дала мне надзвычай каштоўную параду, якой я сёння карыстаюся ў сваім сямейным жыцці. «Што б ні здарылася, заўсёды будзь для свайго мужа і дзетак адвакатам. Судзі і пракуроры і так знойдуцца. І ніколі не павышай голасу, не крычы, а тым больш не падымай руку на сваіх родных. Нават у парыве адчаю ці крыўды. Шчасце любіць цішыню і пяшчоту».

Памятаець гісторыю пра Вецер і Сонца? Аднойчы яны паспрачаліся, хто з іх самы моцны. «Паглядзі, – сказаў Вецер, – як я зараз налячу на вандроўніка і імгненна сарву з яго плашч!». І тут жа пачаў дзьмуць з усёя сілы. Але чым больш стараўся, тым мацней захутваўся вандроўнік у плашч і прыспешваў свайго вернага каня. Сонца ж нічога не сказала.

Проста ўсміхнулася, выглянула з-за аблокаў і абагрэла вандроўніка. Неўзабаве ён зняў свой плашч і прывязаў да сядла... Як бачыце, пяхчотай і дабрыней можна дабіцца значна большага, чым сілай ды злосцю (Н. Дрындрожык. «Звязда», 2 лістапада 2017 г.).

У гэтым урыўку выяўлены суб'ект аповеду – гэта сама аўтарка, якая адкрыта піша пра перажытае і не адзін раз прадуманае. Функцыя ўздзеяння на чытача выражаецца праз ацэначныя словы *мудрая, захапленне, пяхчота, клопат, каштоўная, шчасце, цішыня, дабрыня* (станоўчая ацэнка) і *адчай, крыўда, злосць* (адмоўная ацэнка). У колькасных адносінах пераважаюць станоўчаацэначныя лексемы, што мае яшчэ і выхаваўчае значэнне. Зварот да чытача адлюстраваны ў рытарычных сказах, а таксама ў дзеяслоўных формах загаднага ладу *памятаеце, бачыце*, прычым перад дзеясловам *бачыце* Н. Дрындрожык ужывае шматкроп'е. Гэты знак прыпынку таксама мае стылістычнае значэнне, паколькі настройвае на самастойны працяг аўтарскай думкі. Пэўны перапынак – і аўтарка робіць сваю выснову, нібы далучаючы да яе чытача, які можа прыняць (або не прыняць) выказанай пазіцыі.

Матэрыял Н. Дрындрожык уключае моўныя сродкі, якія садзейнічаюць знешняму дыялогу (паміж аўтарам і чытачом). Аднак дыялагізм прыведзенага ўрыўка яшчэ і ў элементах інтэксту, што таксама ўзмацняе камунікатыўны эфект. Сярод відаў інтэртэкстуальнасці ў навуковай літаратуры вылучаюцца кодавая (узровень іншастылёвых слоў, граматычных формаў, словазлучэнняў), унутраная (больш характэрная для мастацкага дыскурсу, праяўляецца ў пісьмах, дзённіках, створаных самім аўтарам, яе яшчэ называць фіктыўнай) і знешняя (цытата, эпіграф, алюзія, прэцэдэнтны тэкст) [1, с. 358–437]. У публіцыстычным тэксце пераважае знешняя інтэртэкстуальнасць. Так, у матэрыяле Н. Дрындрожык ужыты цытаты (з рэлігіі, з маўлення Людмілы Іванаўны) і прэцэдэнтны тэкст (гісторыя пра Вецер і Сонца). Такія ўключэнні садзейнічаюць павышэнню экспрэсіўнага патэнцыялу, прыцягваюць увагу чытача, прымушаючы яго звяртацца да ўласнага тэзаўрусу. Газетны тэкст такім чынам становіцца поліфанічным (у гэтым яго набліжанаць да мастацкага), у ім гучыць пераклічка многіх галасоў, якія ўдзельнічаюць у стварэнні адной стылістычнай функцыі ўздзеяння.

Калі параўноўваць камунікатыўны аспект публіцыстычнага і мастацкага тэкстаў, то апошні, відавочна, мае перавагі. У мастацкім творы важнае значэнне набывае не толькі знешні дыялог, але і ўнутраны, які рэалізуецца праз кантакт паміж пісьменнікам і персанажамі ў аб'ектыўнай манеры аповеду (выражаецца такімі сродкамі суб'ектывацыі, як няўласна-простае маўленне, прыёмы ўяўлення, выяўленчы і мантажны). Для тэкстаў публіцыстычнага стылю ўласціва у першую

чаргу знешняе ўздзеянне, што тлумачыцца спецыфікай публіцыстычнага слова. Яно нясе не толькі канкрэтную інфармацыю, але яшчэ і прымушае чытача звярнуць на сябе ўвагу, робіць яго сутворцам. Як зазначае П. П. Жаўняровіч, «для твораў публіцыстыкі функцыі інфармавання, уздзеяння і пераканання першасныя, галоўныя, а функцыя эстэтычная адсоўваецца на другі план, прычым яна ўзмацняе дзейнасць першых» [2, с. 17]. Такая перавага пэўных функцый публіцыстыкі заўважаецца і ў матэрыяле Н. Дрындрыжык: прысутнічаюць інфармацыя, уздзеянне, перакананне. Прычым іх гарманічная зладжанасць спрыяе цікавасці да прапанаванага артыкула, а створаны аўтарам знешні дыялог не заканчваецца кропкай – ён працягваецца ва ўнутраных разважаннях чытача, у фарміраванні яго ўласнай жыццёвай пазіцыі.

Бібліяграфічныя спасылкі

1. Арнольд И. В. Семантика. Стилистика. Интертекстуальность / науч. ред. П. Е. Бухаркин. – М. : Книж. дом «Либроком», 2014. – 443 с.
2. Жаўняровіч П. П. Публіцыстычны дыскурс Уладзіміра Караткевіча / навук. рэд. В. І. Іўчанкаў. – Мінск : РІВШ, 2011. – 244 с.

АКТИВНАЯ ГРАЖДАНСКАЯ ПОЗИЦИЯ КАК ВАЖНОЕ УСЛОВИЕ ФОРМИРОВАНИЯ УНИКАЛЬНОСТИ ЛИЧНОСТИ ЖУРНАЛИСТА

Валерий Толкачёв

*Белорусский государственный университет,
Беларусь*

Журналист должен быть ответственным за выработку и реализацию своей гражданской позиции – системы социально-политических ориентиров, совокупности морально-этических принципов и правил в сфере своей профессиональной деятельности. Вопрос заключается лишь в том, какой будет эта позиция: активной, максимально приближенной к объективному, правдивому освещению фактов, явлений и событий или конформистской, пассивной, «обслуживающей» частные, эгоистические интересы какой-либо группировки, стоящей в стороне от общественного развития или даже мешающей ему. Ответственный выбор гражданской позиции предполагает серьезное обдумывание выбираемой позиции с точки зрения того, насколько она отвечает интересам народа и гуманистическим требованиям социального развития. Насколько журналист,